

Valmistelijan suositus Hankasalmen, Konneveden ja Laukaan seurakuntien välisestä seurakuntajaon muutoksesta

Sisältää myös raportin seurakuntajakoa valmistelevien neuvottelujen kulusta

Laatija: Juha Muilu

Valmistelija Juha Muilun suositus toimenpiteiksi

1. Suositan, että seurakuntien luottamuselimille valmistellaan aloite seurakuntajaon muutoksesta, jossa 1.1.2022 Hankasalmen ja Konneveden seurakunta lakkautetaan ja liitetään Laukaan seurakuntaan,
2. Hankasalmen ja Konneveden seurakunnan toiminta-alue nimetään Hankasalmen ja Konneveden alue seurakunnaksi. Alue seurakunnan kirkollista työtä tukee yksi tai useampi toimintaryhmä. Toimintaryhmät eivät ole hallinnollisia, vaan toiminnallisia seurakuntalaisten muodostamia ryhmiä.
3. Vaaditaan ylimääräiset seurakuntavaalit pidettäväksi syksyllä 2021.

Perustelut

1. Tuomiokapitulin päätös

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli on istunnossaan 16.9.2020 todennut Hankasalmen ja Konneveden seurakuntien taloudellisen tilanteen edellyttävän voimakkaita toimenpiteitä kirkon työn turvaamiseksi kyseisillä alueilla.

Tuomiokapituli käynnisti rakennemuutosprosessin, jossa kumppanina on Laukaan seurakunta.

2. Seurakuntien jäsenmäärän väheneminen

Merkittävin syy seurakuntajaon muutokselle on seurakuntien jäsenmäärän lasku. Maaseutuseurakuntien mahdollisuudet vaikuttaa jäsenmäärän laskuun ovat rajalliset. Ihmiset muuttavat työn perässä maakuntakeskuksiin sekä Etelä-Suomen kaupunkialueille. Syntyvyys ei riitä maaseudulla korvaamaan kuoleman kautta poistuvia seurakuntien jäseniä. Muuttoliikkeen lisäksi seurakuntien jäsenmäärä laskee myös kirkosta eroamisten seurauksena.

Vireillä oleva seurakuntajaon muutos vahvistaa seurakuntaa toimimaan niukkenevissä olosuhteissa. Kirkollisen työn tulevaisuutta on tarkasteltava 10–15 vuoden aikajänteellä.

Eryityisesti Hankasalmen ja Konneveden seurakuntien jäsenmäärän laskun vuoteen 2040 mennessä ennustetaan olevan voimakasta. Myös Laukaan seurakunnan jäsenmäärän ennustetaan vähenevän. Vuoden 2019 tilanteeseen verrattuna ennustetaan jäsenmäärän laskevan seuraavasti: Hankasalmi, v. 2030 26,5 %, v.

2040 41,8 %, Konnevesi, v. 2030 25,7 %, v. 2040 42,2 % ja Laukaa, v. 2030 15,8 %, v. 2040 28,5 % (ks. tarkemmin kirkontilastot.fi).

Seurakuntien talous

Talusojohtaja Antti Viita on laatinut selvityksen Hankasalmen, Konneveden ja Laukaan seurakuntien taloudesta ja arvioinut liitosseurakunnan taloudellista tulevaisuutta.

Seurakuntien taloudellinen tilanne on suoraa seurausta jäsenmäärän laskusta. Hankasalmen ja Konneveden seurakunnilla ei ole mahdollisuuksia 10–15 vuoden aikajänteellä selviytyä itsenäisinä seurakuntina. Kestävän periaatteen hakkuilla metsätulot eivät riitä korvaamaan verotulojen laskua. Jo nyt Hankasalmen ja Konneveden seurakunta saavat kirkkohallituksen myöntämää verotulojen täydennystä.

Mikäli Hankasalmen ja Konneveden seurakunnat jatkaisivat itsenäisinä, olisi leikkausten ja kiinteistöistä luopumisen lisäksi, nostettava veroprosenttia. Hankasalmen (1,95 %) ja Konneveden seurakunnan (1,9 %). Veroprosentti ovat jo nyt sen verran korkeita, että nostoon ei ole todellista mahdollisuutta. Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien tulonmuodostuksessa ei ole näköpiirissä sellaista uutta, jatkuvaa tulonlähdetä, joka mahdollistaisi 10–15 vuoden aikajänteellä Hankasalmen ja Konneveden seurakunnan itsenäisen tulevaisuuden.

Laukaan seurakunnan talouden hoidossa on viisaasti varauduttu mahdolliseen seurakuntajaon muutokseen. Avoimeksi tulleita työsuhteita on jätetty toistaiseksi täyttämättä, kunnes selviää mahdollinen seurakuntarakenteen muutos. Tällä viisaalla taloushoidolla voidaan seurakuntajaon toteutuessa saada välittömiä säästöjä arvioimalla uudistuneen seurakunnan viranhaltijoiden kokonaistilanne.

Kun pienen seurakunnan taloudelliset resurssit supistuvat, näivettyy myös toiminta. Seurakunnan työntekijöiden määrä joudutaan minimoimaan ja tehtävien hoitoa joudutaan osa-aikaistamaan. Näin on tapahtunut jo nyt sekä Konneveden että Hankasalmen seurakunnissa. Näivettynyt toiminta puolestaan lisää eroja seurakunnasta, koska seurakunnan toimintaa ei koeta mielekkääksi. Seurakunnan ainoa keino pyrkiä lisäämään jäsentensä määrää, on tehdä itsestään merkittävä toimija alueella asuvien elämässä.

Laukaan veroprosentti on tällä hetkellä 1,65 %. Antti Viita on arvioinut, että seurakuntajaon muutoksen jälkeen veroprosentti voisi olla 1,70 %.

3. Työntekijöiden työhyvinvointi ja seurakunnan työnantajavastuu

Työntekijöiden työhyvinvoinnin keskeisimpiin tekijöihin kuuluu kokemus työn mielekkyydestä. Myös työmäärän kohtuullisuus vaikuttaa työssä jaksamiseen. Pienten seurakuntien työntekijöille seurakuntaliitos mahdollistaa yhteistyön saman alan työntekijöiden kanssa. Työtä ja sen suunnittelua voidaan toteuttaa yhdessä,

sairaslomien ja lomien ajalle on mahdollisuus sopia erilaisista järjestelyistä. Osin työjärjestelyissä pienissä seurakunnissa on kysymys työsuojelullisista toimenpiteistä. Tällä hetkellä esim. Hankasalmen seurakunnan talouspäälliköllä on huomattava määrä rästiin jääneitä lomia ja vapaita. Lomia ja vapaita on vaikea pitää, koska seurakunnassa ei ole toista saman alan osajaa.

Työnantajan näkökulmasta seurakuntarakenteen uudistamista puoltaa se, että suuremmassa seurakunnassa kollegat muodostavat tukiverkoston, jonka kanssa voi yhdessä suunnitella ja toteuttaa työtä. Suuremmalla työntekijäjoukolla pystytään uudistamaan ja toteuttamaan seurakunnan työtä seurakuntalaisia kiinnostavilla tavoilla. Tulevaisuuden seurakuntatyön edellyttämään työn ja toiminnan uudistamiseen ei voida tehokkaasti vastata tilanteessa, jossa työntekijöiden voimavarat kuluvat perustoimintoihin.

Seurakuntaliitos vaikuttaa eniten Hankasalmen ja Konneveden seurakunnan työntekijöihin. Heille tulee mahdollisuus liittyä työyhteisöön, jossa on useita saman alan viranhaltijoita. Ko. seurakuntien työntekijöistä valtaosa toivoo liitoksen toteutuvan. Liitoksella on myös vaikutus Laukaan seurakunnan työntekijöihin, osa heistä suhtautuu yhdistymiseen kriittisesti, koska he epäilevät työmäärän lisääntyvän.

Seurakuntajaon muutos vahvistaa erityisesti Hankasalmen ja Konneveden seurakunnan työntekijöiden työsuhdeturvaa. Hankasalmen seurakunnan henkilöstön supistamisohjelman jatko raukeaa. Ketään ei irtisanota. Liitossopimuksen mukaan kaikki työntekijät ovat tulevaisuudessa tasavertaisessa asemassa.

4. Laukaan seurakunnan vahvistuminen

Seurakuntaliitoksen myötä syntyy uusi, jäsenmäärältään ja pinta-alaltaan uudistunut Laukaan seurakunta. Laukaan seurakunnan luottamuselimiin tulee edustajia Hankasalmelta ja Konnevedeltä.

Kasvavalla työntekijämäärällä pystytään vastaamaan toimintaympäristön muuttuviin haasteisiin. Seurakuntatyö on murroksessa, jossa tarvitaan monimuotoista työtapojen uudistamista. Seurakuntien merkittäviin haasteisiin kuuluu viranhaltijoiden ja vapaaehtoisten yhteistyön kehittäminen. Vapaaehtoisuskoulutus sekä muu ko. toiminnan tuki voidaan joustavasti toteuttaa suuressa seurakunnassa. Suurempi toimintayksikkö tarjoaa myös parempia mahdollisuuksia löytää vapaaehtoisille heidän osaamistaan vastaavia tehtäviä.

Suunniteltu seurakuntaliitos avaa, hyvin johdettuna, ainutlaatuisen mahdollisuuden uudistaa ja kehittää Laukaan, Hankasalmen ja Konneveden alueiden kirkollista työtä.

5. Kirkon työn turvaaminen Konneveden ja Hankasalmen alueilla

Seurakuntajaon muutosta on valmisteltu siten, että Hankasalmen ja Konneveden seurakunnat liitetään Laukaan seurakuntaan. Valtuustojen seminaarissa esitettiin

vaihtoehto, jossa Laukaan seurakunnan sisälle, muodostetaan Hankasalmen ja Konneveden alue seurakunnat. Em. alue seurakuntien toimintaa tukee yksi tai useampi toimintaryhmä. Erilaisissa neuvotteluissa on ollut vahva yksimielisyys siitä, että hallintoa ja erilaisia papereita liikuttavia elimiä tulee vähentää. Toimintaryhmät onkin suunniteltu seurakuntaelämää tukeviksi, seurakuntalaisten muodostamiksi foorumeiksi.

Hallinto keskitetään Laukaan seurakunnan kirkkoneuvostolle ja kirkkovaltuustolle. Ratkaisun myötä Hankasalmen kirkkoherran virka muuttuu kappalaisen viraksi. Tällä ratkaisulla Hankasalmen seurakuntaelämä vahvistuu, koska johtavan papin koko työpanos vapautuu seurakuntalaisten kohtaamiseen.

Konneveden kirkkoherran virkaa koskevat oikeudelliset ratkaisut ovat vielä tekemättä. Henkilöstösuunnitelmassa sekä seurakuntien keskinäisessä sopimuksessa esitetään, että Laukaan seurakunta voi julistaa avoimeksi seurakuntapastorin viran, jonka sijoituspaikaksi tulee Konnevesi. Tällä ratkaisulla saadaan Konneveden alue seurakuntaan mahdollisimman nopeasti seurakuntatyötä tekevä pappi.

6. Prosessin aikana esitetyt kriittisimmät perusteet seurakuntajaon toteuttamista vastaan

Kaikkien kolmen seurakunnan taholta on esitetty voimakasta kritiikkiä tuomiokapitulia kohtaan hankkeen yllätyksellisyydestä sekä sen nopeasta aikataulusta. Osa seurakuntien edustajista toivoisi aikataulun pidentämistä, osa puolestaan pitää tärkeänä, että liitosratkaisu tehdään mahdollisimman pian. Konneveden ja Hankasalmen seurakuntien talous on ollut vaikeuksissa pidemmän aikaa.

Laukaan seurakunnassa vaikea kysymys on kustannusten maksajan rooli, veroprosentin on arvioitu nousevan, 0,05 %. Laukaassa kysytään liitoksen hyödyistä Laukaan seurakunnalle? Osa Laukaan seurakunnan työntekijöistä pelkää rakennemuutoksen lisäävän työmäärää.

Konneveden seurakunnan osalta on jonkin verran kritiikkiä kuulunut metsien omistuksen siirtymisestä uudelle Laukaan seurakunnalle. Konnevedellä kysytään, miten tulevaisuuden metsätulot hyödyttävät Konneveden alue seurakuntaa? Myös seurakunnan historian merkityksen pelätään hämärtyvän liitoksessa. Osa työyhteisön jäsenistä pelkää toimintojen keskittyvän Laukaaseen.

Voimakkainta kritiikkiä on esitetty **Hankasalmen seurakunnasta**, jossa on ilmaistu pelkoa siitä, että suurempi yksikkö imee kaiken. Liitosta on ollut vaikea perustella seurakuntalaisille. Hankasalmella asuvien seurakuntalaisten on vaikea ymmärtää sitä, mitä hyvää liitoksesta seuraa yksittäiselle seurakuntalaisille. Osa työntekijöistä pelkää Hankasalmen jäävän sivurooliin suuressa seurakunnassa.

Hankasalmen seurakunnan historiaa on kirjoitettu muistiin. Historian ei pelätä unohtuvan, mutta monet menneet, yhteiset hankkeet ja lahjoitukset puhuttavat seurakuntalaisia. Seurakuntaan liittyy monenlaisia ylisukupolvisia muistoja ja tunnesiteitä. Häviääkö niiden merkitys seurakuntarakenteen muutoksen myötä?

Palautteen mukaan jotkut seurakuntalaiset ovat sanoneet eroavansa kirkosta jos liitos toteutuu.

7. Suuren yksikön edut

Edellä käy ilmi, että jäsenkadon seurauksena syntyvät taloudellinen ahdinko ei ole ainoa peruste seurakuntajaon muutokselle. Keskeisin peruste on kirkollisen elämän turvaaminen kaikkien kolmen seurakunnan alueella. Uudistusta ei tehdä talouden takia, vaan kirkollisen elämän turvaamiseksi. Tavoitteena on yksittäisen seurakuntalaisen paras 10–15 vuoden aikajänteellä.

Suurempi yksikkö keventää paikallista hallintoa, lisää työntekijöiden työhyvinvointia ja työturvallisuutta. Seurakuntaliitos mahdollistaa seurakuntaelämän uudistamisen vastaamaan muuttuvia tarpeita.

Kuten edellä käy ilmi, yksi suurimmista seurakuntaelämän uudistamistarpeista, vapaaehtoistoiminnan vahvistaminen kolkuttaa ovella. Vain seurakuntayksikkö, jolla on riittävät voimavarat vapaaehtoistoiminnan tukemiseen selviää tästä haasteesta. Tulevaisuuden työntekijöiden näkökulmasta hyvien työntekijöiden rekrytointi liitosseurakuntaan helpottuu, koska hakijat tietävät hakevansa hyvin johdettuun seurakuntaan, jossa on muita saman alan toimijoita.

Kirkko ja sen seurakunnat elävät historiansa suurinta murrosta, seurakuntien jäsenten arvoja ja ajattelutapaa haastetaan monesta suunnasta. Riippumatta rakenteellisista ratkaisuista joutuvat kaikki seurakunnat tulevaisuudessa sopeutumaan niukkeneviin taloudellisiin resursseihin. Vahva, hyvin johdettu seurakunta kykenee vastaamaan muutoksiin tehokkaammin. Suuressa yksikössä hallintoon voivat keskittyä osaavat, sitä varten valitut viranhaltijat ja luottamushenkilöt.

Hankasalmen ja Konneveden seurakuntien liittyttyä alue seurakuntina Laukaan seurakuntaan muodostaa Laukaan seurakunta vuoden 2022 alussa uudistetun Laukaan seurakunnan, jonka hallinnosta vastaavat myös Hankasalmelta ja Konnevedeltä vaaleissa valitut luottamushenkilöt. Uusi työyhteisö koostuu kaikkien entisen kolmen seurakunnan työntekijöistä.

Prosessin alku

Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin edustajat vierailivat vuoden 2020 alussa Konneveden ja Hankasalmen seurakunnissa tutustuen seurakuntalaisiin, työntekijöihin ja seurakuntien hallintoon ja talouteen.

Lakimiesasessori Tuomas Hemminki lähetti Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin johtoryhmän toimeksiantona kyselyn seurakuntien siitä, miltä seurakuntien selviytyminen tulevaisuudessa näyttää. Seurakunnilta kysyttiin myös millaisia yhteistyönäkymiä niillä on jos mahdollisuudet toimia itsenäisenä seurakuntana näyttävät heikoilta.

Tuomiokapitulin pöytäkirjan valmistelussa 16.9.2020 todetaan:

Juha Muilu, 15.2.2021

- Saatujen vastausten ja käydyn neuvottelun johdosta tuomiokapitulin johtoryhmä on katsonut, että Konneveden ja Hankasalmen seurakuntien taloudellinen tilanne edellyttää voimakkaita toimenpiteitä kirkon työn turvaamiseksi kyseisillä alueilla.

Vastausten perusteella ja seurakuntien tilanteen tuntien, voidaan Laukaan seurakuntaa pitää tarkoituksenmukaisempana kumppanina rakenneuudistuksen toteuttamisessa. Äänekosken seurakunta on käynyt läpi sisäisen rakenneuudistuksen viimeisen kahden vuoden aikana ja tarvitsee vielä aikaa oman mallinsa vakiinnuttamiseen.

Konneveden seurakunnan osalta rakenneuudistus olisi tarpeellinen jo 2022 vuoden alusta lukien. Hankasalmen seurakunta on linjannut tavoitteekseen vuoden 2023. Laukaan seurakunnan kannalta on kuitenkin kohtuutonta, mikäli se joutuisi olemaan rakenneuudistuksessa kahtena peräkkäisenä vuotena. Mikäli seurakunnat päättävät lähteä edistämään rakenneuudistusta yhdessä, tulisi Hankasalmen seurakunnan olla valmis siihen jo vuoden 2022 alusta.

Seurakuntien rakenneuudistuksen valmistelu on työläs ja aikaa vaativa prosessi, jonka valmistelussa on tarkoituksenmukaista hyödyntää seurakuntien ulkopuolista osaamista. Tuomiokapitulin näkemyksen mukaan tehtävään soveltuisi hyvin rovasti Juha Muilu. Asiasta on alustavasti keskusteltu Muilun kanssa ja hän kertonut olevansa kiinnostunut tehtävästä.

Seurakuntien taloudellisella tilanteella on suuri vaikutus nyt tehtäviin linjauksiin. Muilun tehtävän tueksi on tarpeellista hankkia taloushallinnon osaamista. Talousjohtaja Antti Viita toimii usean seurakunnan talousjohtajana ja hänellä on vahva kokemus seurakuntien taloushaasteiden hoitamisessa. Tuomiokapitulin näkemyksen mukaan Juha Muilun ja Antti Viidan hyödyntäminen rakenneuudistuksen valmistelussa hyödyttäisi kaikkia siihen osallistuvia seurakuntia.

Tuomiokapituli päätti valmistelun pohjalta suosittaa ko. seurakunnille rakenneuudistusneuvottelujen aloittamista sekä Juha Muilun ja Antti Viidan kutsumista valmistelun tueksi.

Neuvotteluprosessin kulku

Seurakuntien johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden tapaaminen

Seurakuntien johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat neuvottelivat ensimmäisen kerran 5.10.2020 Juha Muilun johdolla. Neuvottelussa käytiin läpi seurakuntien vastaukset tuomiokapitulille. Samalla laadittiin prosessin aikataulu. Tavoitteena oli saada seurakuntien ratkaisut Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin käsittelyyn maaliskuun loppuun mennessä.

Aikataulu sovittiin seuraavasti: 21.10.2020 toteutetaan kolmen seurakunnan kirkkoneuvostoille ja valtuustojen puheenjohtajiston yhteinen rakenneseminaari. Tämän jälkeen kutsutaan jokaisessa seurakunnassa seurakuntalaiset koolle yhteiseen informaatio- ja keskustelutilaisuuteen marraskuussa 2020. Kolmen seurakunnan kirkkovaltuustot kutsutaan yhteiseen seminaariin 1.2. ja 2.2.2021. Myöhemmin valmisteluprosessiin tuli lisänä 13.2.2021 Teams-neuvottelu piispan, lakimiesasessorin, hiippakuntadekaanin, kirkkoneuvostojen jäsenten, johtavien viranhaltijoiden ja valmistelijan kesken.

Juha Muilu, 15.2.2021

Seurakunnissa on henkilöstön kanssa käyty keskusteluja tulevista muutoksista. Kaikkien kolmen seurakunnan työntekijöille järjestettiin mahdollisuus tutustua työtovereihin ja johtajärjestelmään Teams:in välityksellä 17.2.2021

Kirkkoneuvostot kokoontuvat samana iltana 25.2.2021 tekemään esityksen kirkkovaltuustoille, jotka myös kokoontuvat samaan aikaan 25.3.2021 tekemään omat päätöksensä. Juha Muilu vastaa tapaamisten ja seminaarien vetämisestä.

Kirkkoneuvostojen yhteisseminaari

Kolmen seurakunnan kirkkoneuvostot sekä johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat kokoontuivat yhteiseen seminaariin 21.10.2020 Hankasalmen kirkkoon. Tilanteessa käytiin läpi talousjohtaja Antti Viidan laatimat talousselvitykset sekä rovasti Juha Muilun alustus seurakuntien erilaisista rakennevaihtoehdoista.

Antti Viidan selvitysten mukaan Hankasalmen ja seurakuntien taloustilanne on vaikea. Esim. kiinteistöjen hoitoon ei ole varoja. Metsätulot ovat muodostaneet tärkeän tulolähteen seurakunnille, mutta erityisesti Konneveden seurakunnan metsätulot ovat lähivuosina marginaalisia. Laukaan seurakunnan tilanne on vakaa.

Antti Viita esitti myös arvion seurakuntien yhdistymisestä. Kulurakenteeseen on edelleen, erityisesti kiinteistöjen osalta, tehtävä toimenpiteitä, jotka mahdollistavat seurakunnan selviämisen supistuvien tulojen todellisuudessa. Yhteisen seurakunnan veroprosentiksi Antti Viita arvioi 1,7 %. Vuonna 2020 Laukaan veroprosentti oli 1,65 %, Hankasalmen 1,95 ja Konneveden 1,9 %.

Juha Muilu esitteli yhden seurakunnan, kappeliseurakunta- ja seurakuntayhtymävaihtoehtojen vertailun sekä mahdollisuuden seurakuntien yhteistyöhön ilman rakenteellisia muutoksia.

Käydyssä keskustelussa haluttiin tarkennuksia erilaisiin vaihtoehtoihin. Eniten kiinnostusta herätti yhden seurakunnan malli. Myös kappeliseurakuntamalli kiinnosti läsnäolijoita. Yhtymävaihtoehto ei saanut kannatusta. Varsin monessa puheenvuorossa korostui halu löytää vaihtoehto, jossa seurakuntalaisen näkökulmasta seurakunta toimii mahdollisimman joustavasti. Kirkkoneuvostojen jäsenet korostivat useissa puheenvuoroissa hyvän yhteishengen ja yhteistyön tärkeyttä. Keskustelu oli varsin yksimielinen toimenpiteiden tärkeydestä, on toteutettava vaikeitakin muutoksia. Useat kirkkoneuvostojen jäsenet korostivat, että vastuu tässä tilanteessa kuuluu luottamushenkilöille.

Konneveden seurakuntailta

Konneveden seurakuntalaiset kutsuttiin keskustelemaan Lapunmäen koululle 4.11.2020. Mukana olivat myös Hankasalmen ja Laukaan seurakuntien johtavat viranhaltijat sekä luottamushenkilöitä.

Juha Muilu alusti seurakuntien tilanteesta. Seurakuntalaisille kerrottiin miten hanke seurakuntien yhdistämisestä on syntynyt sekä prosessin kulku tähän saakka. Juha Muilu

Juha Muilu, 15.2.2021

esitteli talousjohtaja Antti Viidan arviot seurakuntien taloudesta sekä liitoksen jälkeisestä tilanteesta. Illan kuluessa käytiin läpi seurakuntien rakennemuutosvaihtoehdot.

Seurakunnan heikon taloustilanteen taustalla on merkittävänä tekijänä seurakunnan jäsenmäärän lasku. Osanottajia kiinnosti Konneveden seurakunnan mahdollisuus selviytyä ilman liitosta. Konneveden seurakunnan metsät ja niiden hakkumahdollisuudet nousivat keskusteluun. Hakkuiden todettiin ylittäneen suunnitelmat, eikä metsätuloilla ole merkitystä moniin vuosiin. Seurakunta tarvitsee vuositasolla verotulojen lisäksi 150 000 euroa.

Illan viimeisen puheenvuoron käyttäjä sai voimakkaat aplodit todetessaan, että tarvittavat ratkaisut on tehtävä nopeasti.

Illan keskustelu on julkaistu YouTubessa:

<https://www.youtube.com/watch?v=izBiDIBXqal&feature=youtu.be>

Laukaan seurakuntailta

Laukaan seurakuntalaiset kutsuttiin yhteiseen informaatio- ja keskustelutilaisuuteen Laukaan kirkkoon 11.11.2020. Myös Hankasalmen ja Konneveden johtavat työntekijät ja joukko luottamushenkilöitä osallistui iltaan.

Illassa käytiin läpi Antti Viidan arviot seurakuntien taloudellisesta tilanteesta sekä Juha Muilun esitys seurakuntien erilaisista yhteistyövaihtoehdoista. Teemat olivat samat kuin Konnevedellä ja Hankasalmella.

Seurakuntalaisia kiinnosti tulevan seurakunnan nimi sekä millaisia vaikutuksia liitoksella on hallintoon, edustuksellisuuteen sekä seurakuntien toimintaan.

Eräs puheenvuoron käyttäjä kertoi, että kokemus osoittaa jumalanpalvelusaikojen muuttuneen liitosseurakunnissa. Tämä ei hänen mukaansa miellytä kaikkia. Juha Muilu vahvisti, että näin on käynyt osassa seurakuntia. Myös Jumalanpalvelusten määrä on saattanut vähentyä. Kasteet, hautaukset ja avioliittoon vihkimiset toteutuvat liitosseurakunnissa hyvin. On mietittävä ovatko supistukset suurempia tilanteessa, jossa yritetään säilyttää itsenäisyys mahdollisimman pitkälle vai tilanteessa, jossa on leveämmät hartiat. Myös henkilöstömäärältään heikoissa seurakunnissa joudutaan puuttumaan jumalanpalvelusaikoihin.

Illan keskustelu on julkaistu YouTubessa:

<https://youtu.be/6DVlqZrbEwg>

Hankasalmen seurakuntailta

Hankasalmelaisille järjestetty avoin keskustelutilaisuus pidettiin Hankasalmen kirkossa 15.11.2020. Mukana oli myös Konneveden ja Laukaan edustus.

Ilta noudatti rakenteeltaan muissa seurakunnissa toteutettuja tilanteita.

Petäjaveden seurakunnan kirkkoherra Laura Laitinen kertoi Keuruun, Multian ja Petäjaveden seurakuntien yhteistyöstä. Työntekijöiden jako suuren seurakunnan eri osiin,

toimistopalvelut ja hallinnollinen päätöksenteko nousivat esiin illan keskustelussa. Hankasalmelaisten keskustelussa erityisen kiinnostavaa oli seurakuntien vapaaehtoisen yhteistyön mahdollisuus. Siitä haluttiin kuulla lisää. Tärkeimpänä pidettiin seurakunnan hengellisen elämän turvaamista. Keskustelussa selkeintä kannatusta sai yhden seurakunnan malli. Illan kuluessa todettiin myös, että tärkeintä ei ole malli, vaan yhteistyö ja jämäkkä johtaminen.

Illan keskustelu on julkaistu YouTubessa <https://youtu.be/Y9YF3QYjm4c>

Kirkkovaltuustojen yhteinen seminaari

Kirkkovaltuustojen yhteisen seminaarin järjestämisessä oli omat haasteensa, koska koronatilanteen rajoitusten vuoksi samassa tilassa oli lupa olla vain 10 henkilöä. Kirkkovaltuustojen jäsenten ja johtavien viranhaltijoiden yhteismäärä oli lähes 70 henkeä.

Seminaari järjestettiin kahtena peräkkäisenä iltana (1.2. ja 2.2.2021) Laukaassa siten, että kerralla oli koolla eri tiloissa neljä noin kymmenen hengen ryhmää. Ryhmien välistä keskustelua varten kirkkoherra Mikko Laitinen rakensi toimivan Teams-yhteyden. Onnistuneista järjestelyistä kuuluu erityinen kiitos hänelle.

Palautteen mukaan keskusteluissa puhuttiin keskeisistä kysymyksistä. Ensimmäisen illan keskustelujen jälkeen yksi luottamushenkilö antoi kriittistä palautetta siitä, että puhutaan negaatioista käsin samoista asioista. Hänen mielestään olisi pitänyt puhua tulevaisuuden mahdollisuuksista, mitä kaikkea hyvää voitaisiin tulevaisuudessa tehdä yhdessä.

Illan rakenne oli molempina iltoina samankaltainen. Kirkkoherra Harri Romarin pitämän hartauden jälkeen Juha Muilu piti lyhyen alustuksen, johon oli koottu keskeisimmät asiat. Seminaarien keskeisin tilanne oli luottamushenkilöiden keskustelu ryhmissä ja niiden tärkeimpien sisältöjen purkaminen Teams:in välityksellä. Kirkkovaltuuston jäsenillä oli käytössään sekä talousjohtaja Antti Viidan aiemmin laatimat talousselvitykset että Juha Muilun aiemmat alustukset.

Kirkkovaltuustojen seminaarin teemat ja niiden yhteydessä esiin tulleet keskeisimmät näkökulmat

1. Millainen toiminta on tärkeintä turvata seurakunnan resurssien vähetessä.

- *Seurakuntien tehtäviin liittyvät lakisääteiset toiminnot kuuluvat perusedellytyksiin. Jumalanpalvelukset, hautajaiset, kasteet häät, diakonia, kasvatusta olivat vahvasti esillä keskusteluissa.*
- *Työtapoja pitää uudistaa. Työskentelyä seurakuntalaisten kanssa tulee lisätä ja hallintotyötä vähentää. Tarvitaan oma kirkko, omat työtilat ja työntekijät.*

2. Mikä merkitys on alueen seurakunnan jäsenmäärän muutoksella 10-15 vuoden päästä?

- *Jäsenmäärän vähenemisen arvioitiin vaikuttavan voimakkaasti seurakunnan toimintaedellytyksiin. Työntekijämäärä vähenee väistämättä. Varojen vähetessä vaikutukset näkyvät myös seurakuntaelämän tukahtumisena. Muutosta kuvattiin*

eräässä ryhmässä seurauksiltaan ”järkyttäväksi”. Jatkossa on priorisoitava mitä tehdään. Muutoksiin on reagoitava, reagointi suuressa yksikössä on helpompaa.

3. Mikä merkitys on metsätuloilla 10-15 vuoden päästä seurakunnan budjetissa? (Metsien yhteispinta-ala 1230ha. Tuotto vuoden 2021 budjetissa; Laukaa 150 000€, Hankasalmi 95 000€ ja Konnevesi 14 000€.).

- *Metsätulojen sekä muiden ylimääräisten tulojen merkitys kasvaa tulevaisuudessa. Metsäbisneksessä on huomioitava myös ekologiset arvot. Tämä saattaa muuttaa toimialaa. Metsistä on pidettävä suunnitelmallisesti huolta.*

4. Miten luottamushenkilöinä arvioitte työnantajan vastuuta 10–15 vuoden aikajänteellä? (Ns. särkymävara, henkilöstön kuormittuminen, työntekijöiden toiveet rakenteiden muutoksesta, hyvien työntekijöiden rekrytointimahdollisuudet?).

- *Työntekijöistä on huolehdittava. Pienissä yksiköissä, joissa ei ole saman alan työtovereita on särkymävara ja vaara työntekijöiden liiallisesta kuormittumisesta suuri. Suurempi yksikkö antaisi enemmän joustovaraa ja lisää työturvallisuutta. Haja-asutusalueille tulee tulevaisuudessa entistä vaikeammaksi rekrytoida työntekijöitä pienten seurakuntien vähäisiin virkoihin. Tämä näkyy erityisesti mahdollisuuksissa saada sijaisia lyhytaikaisiin työsuhteisiin. Suuremmassa yksikössä voidaan tarjota työntekijöille kokoaikaista työtä.*
- *Pitäisi olla enemmän työntekijöitä, jotka toimivat seurakuntalaisten kanssa eikä hallinnossa. Seurakunnan tulee olla parempi työnantaja kuin mitä lainsäädäntö edellyttää.*
- *Tulevaisuudessa kaikki työntekijät, kirkkoherroja lukuun ottamatta, siirtyvät työaikalain piiriin.*

5. Toimivin vaihtoehto on Hankasalmen ja Konneveden seurakunnan liittyminen Laukaan seurakuntaan. Hankasalmen ja Konneveden alueella perustetaan tarvittava määrä työryhmiä tukemaan seurakuntaelämää. Millaisia ajatuksia liittyy tähän ratkaisuun?

- *Uuden seurakunnan nimi syö historian siitä, mitä seurakunnissa on vuosikymmenien ajan tehty. Erityisesti Hankasalmen tilanne on tulinen ja muutosta on vaikea perustella seurakuntalaisille. Kirkosta eroamisia voi tulla, mutta myös kysyttiin sitä, että jos uskoo seurakuntan, miksi niitä tulisi? Hankasalmelle muuttavalle nuorelle perheelle riittää se, että seurakunnan toiminnot ovat lähellä.*
- *Voisivatko Hankasalmen ja Konneveden alue muodostaa alue seurakunnan, jossa toimii aluetyöryhmä seurakunnan tukena, ei hallinnollisena elimenä? Alueille voitaisiin perustaa myös muita työryhmiä.*
- *Laukaalaisille vaikea kysymys on liitoksesta seuraava veroprosentin nousu. Sitä on vaikea selittää seurakuntalaisille.*
- *Voisiko uusi seurakunta yhdistää?*

6. Millaiset asiat on liitoksen toteutuessa vaikeinta perustella seurakuntalaisille? (Miten suhtautua puheeseen kirkosta eroamiseen tai ihmisten pettymykseen jopa vihaan?).

- *Hankasalmella pelätään, että iso seurakunta nielee Hankasalmen. Kirkosta uhataan erota. On vastattava seurakuntalaisille menetämmekö liitoksen myötä jotakin? Mitä hyötyä liitoksesta tulee?*
- *Seurakuntajaon kiireinen aikataulu, yllätyksellisyys ja ukoapäin tullut aloite saivat voimakasta kritiikkiä.*
- *Erityisesti hankasalmelaiset korostivat, että seurakuntalaisille on jaettava oikeaa tietoa asiasta.*

7. Kuntien taholta saattaa esiintyä kriittisyyttä seurakuntien itsenäisille ratkaisuille. Miten seurakunnan päättäjät voivat säilyttää itsenäisen harkintakyvyn jos tällaista esiintyy?

- *Kuntien taholta ei ole koettu painostusta. Seurakunnat saavat tehdä päätöksensä itsenäisesti. On kunnan etu, että seurakunta toimii hyvin. Hankasalmella arvostetaan seurakunnan itsenäisyyttä, Konnevedellä sitä, että seurakunta toimii hyvin. Toisaalta eräässä ryhmässä todettiin, että seurakunnassa ja kunnassa on samoja päättäjiä, tällä todettiin olevan asiaan oman vaikutuksensa. Seurakunnan ja kunnan tehtävien todettiin menevän osin päällekkäin.*
- *Kunnallisesti arveltiin Hankasalmen suutautuvan tulevaisuudessa Jyväskylää kohti.*

Neuvottelu piispan, hiippakuntadekaanin ja lakimiesasessorin kanssa

Kirkkoneuvostojen jäsenet, seurakuntien johtavat viranhaltijat sekä valmistelija osallistuivat kirkkoherra Harri Romarin johdolla Teams-neuvotteluun 13.2.2021.

Keskustelussa vaihdettiin ajatuksia seurakuntien taloudesta, henkilöstöstä, kiinteistöjen tilanteesta, testamenteista ja seurakuntaelämän turvaamisesta 10–15 vuoden aikajänteellä. Myös piispan ja tuomiokapitulin mahdollisuus tehdä esitys seurakuntajaon muutoksesta nousi esiin keskustelussa.

Lakimiesasessori totesi, että mikäli kirkkoneuvosto ei puolla seurakuntajaon muutosaloitetta, on asia vietävä kirkkovaltuuston ratkaistavaksi. Hiippakuntadekaani kertoi seurakuntaliitoksien jälkeen tehdyistä tutkimuksista. Seurakuntalaiset ovat pääosin tyytyväisiä seurakunnan toimintaan liitoksen jälkeen. Liitosta ei useinkaan seurakuntaelämän osalta edes huomata tapahtuneeksi.

Liitoksen tuomista säästöistä kaivattiin keskustelussa tarkempia laskelmia. Lain mukaan työntekijöille on liitoksessa turvattava työsuhteet, harmonisoitava palkat, korjattava niitä kun tehtävän vaativuus lisääntyy. Liikkuvuus virkapaikoilta lisää matkakustannuksia. Hankasalmen kirkkoherran palkka säilyy nykyisellä tasolla viran muuttuessa kappalaisen viraksi. Kysyttiin myös, että onko totta, että osa-aikaiselle työntekijälle voidaan muutoksessa tarjota kokoaikaista työtä. Kaikki em. herätti kysymyksen missä tapahtuvat säästöt?

Henkilöstöön liittyvät säästöt syntyvät kahta kautta. Ensinnä henkilöstösuunnitelmassa edetään luontaisen poistuman kautta. Yksittäisten henkilöiden eläkesuunnitelmat eivät ole julkisia, mutta ns. luontaista poistumaa on lähivuosina runsaasti. Viran/toimen tullessa auki arvioidaan täytetäänkö se, jos täytetään voidaanko järjestely hoitaa seurakunnan sisällä.

Juha Muilu, 15.2.2021

Toiseksi Laukaan seurakunnassa on jäädytetty useiden virkojen/toimien täyttöprosessi, koska halutaan katsoa toteutuuko seurakuntaliitos. Esim. Hankasalmen osa-aikaiselle työntekijälle voidaan tarjota henkilöstösuunnitelman mukaisesti kokoaikainen työ, josta osa voi tapahtua esim. Lievestuoreella tai Konnevedellä. Tämä kaikki on huomioitu henkilöstösuunnitelmaluonnoksessa.

Kiinteistöjen tilanne kiinnosti keskustelijoita. Kaikissa seurakunnissa tulee päättäjille nähtäville selvitys kiinteistöjen tilanteesta.

Määrättyyn tarkoitukseen osoitetut testamentit menevät myös jatkossa lahjoittajan toiveiden mukaan. Seurakunnalle osoitettujen yleistestamenttien osalta seurakunnan luottamuselimet määräävät käyttötarkoituksen.

Kysyttiin myös onko huomioitu mahdollinen tuleva tilanne, jossa kunta suuntautuu muualle kuin Laukaan suuntaan. Sopimusluonnoksen viimeisessä kappaleessa näkyy miten Kirkkolaki ohjeistaa toimimaan ko. tilanteessa. Seurakunta voi irrottautua seurakuntaliitoksesta ja suuntautua kunnan kanssa uuteen suuntaan. Piispa arveli, että Jyväskylän seudun mahdolliset kuntarakenteen muutokset merkitsevät seurakuntayhtymien perustamista. Hankasalmelaiset kertoivat, että Hankasalmen kunnalla ei ole aikoihin ollut kiinnostusta Jyväskylän kaupungin suuntaan, välissä puskurina on Laukaa.

Hankasalmen osalta kiinnostusta herätti kirkkoherran viran muuttuminen kappalaisen viraksi ja siihen liittyvien hallintotehtävien häviäminen. Tuleeko Hankasalmelle liikaa pappistyövoimaa? Liitoksessa sekä Hankasalmen kappalaisen että Konneveden papin (tod,näk. seurakuntapastori) koko työpanos suuntautuu jatkossa seurakuntatyöhön. Tämä luo uusia mahdollisuuksia seurakuntaelämän uudistamiseen.

Keskustelun loppupuolella nousi esiin vahva korostus siitä, että liitosratkaisulla halutaan turvata alueen kirkollinen elämä. Seurakunnalla ei ole muuta tarkoitusta. Erityisesti piispa painotti puheenvuorossaan seurakuntaelämän turvaamisen näkökulmaa.

Jyväskylässä 15.2.2021

Juha Muilu

Juha Muilu

